

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΡΕΚΛΟΣ ΚΑΙ ΔΑΒΟΥΡΛΗ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 1234/05)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

15 Ιανουαρίου 2009

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Ρέκλος και Δαβουρλή κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Nina Vajić, *πρόεδρος,*

Χρήστο Ροζάκη,

Anatoly Kovler,

Elisabeth Steiner,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens,

Γεώργιο Νικολάου, *δικαστές,*

και τον Søren Nielsen, *γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 11 Δεκεμβρίου 2008,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 1234/05) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από δύο υπηκόους του Κράτους αυτού, τον κύριο Δημήτριο Ρέκλο και την κυρία Βασιλική Δαβουρλή («οι προσφεύγοντες»), οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 28 Δεκεμβρίου 2004 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από τον πρώτο εξ αυτών, ο οποίος είναι δικηγόρος του συλλόγου της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Κ. Γεωργιάδη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κυρία Σ. Αλεξανδρίδου, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ειδικότερα ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1, σε ό,τι αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας, και του άρθρου 8 της Σύμβασης.

4. Με απόφαση της 6 Σεπτεμβρίου 2007, το Δικαστήριο κήρυξε την προσφυγή παραδεκτή.

5. Τόσο οι προσφεύγοντες όσο και η Κυβέρνηση κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις επί της ουσίας της υπόθεσης (άρθρο 59 § 1 του κανονισμού).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

6. Οι προσφεύγοντες είναι γονείς του Αναστάσιου Ρέκλου που γεννήθηκε στις 31 Μαρτίου 1997 στην ιδιωτική κλινική Ι. Αμέσως μετά τη γέννησή του, το νεογέννητο τοποθετήθηκε σε μονάδα αποστείρωσης υπό τη συνεχή παρακολούθηση του προσωπικού της κλινικής. Η πρόσβαση στο χώρο αυτό επιτρεπόταν μόνο στους γιατρούς και τις νοσοκόμες της κλινικής.

7. Την 1^η Απριλίου 1997, στη δεύτερη προσφεύγουσα δείχθηκαν δύο φωτογραφίες ανφας του νεογέννητου. Οι φωτογραφίες είχαν ληφθεί εντός της μονάδας αποστείρωσης από επαγγελματία φωτογράφο που διατηρούσε γραφείο στον πρώτο όροφο της κλινικής. Η κλινική ενημέρωνε τους πελάτες της για τις υπηρεσίες που παρείχε ο φωτογράφος.

8. Οι προσφεύγοντες παραπονέθηκαν στους υπεύθυνους της κλινικής για την εισβολή του φωτογράφου σε ένα χώρο όπου μόνο το προσωπικό της κλινικής έπρεπε να έχει πρόσβαση, για την πιθανή οδύνη που προκλήθηκε στο νεογέννητο λόγω της λήψης των φωτογραφιών από εμπρός και, κυρίως, χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεσή τους.

9. Όντας αντιμέτωποι με την αδιαφορία των υπηρεσιών της κλινικής ως προς τις διαμαρτυρίες τους και με την άρνησή τους να τους δώσουν τα αρνητικά των φωτογραφιών, οι προσφεύγοντες άσκησαν, στις 25 Αυγούστου 1997, ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών αγωγή αποζημίωσης, στη βάση των άρθρων 57, 59 και 932 του Αστικού Κώδικα. Ενεργώντας για λογαριασμό του τέκνου τους, αξίωσαν το ποσό των 4.000.000 δραχμών (περίπου 11.739 ευρώ) ως ηθική βλάβη για την επικαλούμενη προσβολή της προσωπικότητας αυτού.

10. Στις 24 Ιουνίου 1998, το Πρωτοδικείο Αθηνών απέρριψε την αγωγή τους ως αβάσιμη. Έκρινε ότι:

«(...) η παράνομη συμπεριφορά του φωτογράφου δε θεμελιώθηκε από τις συνθήκες λήψης των επίδικων φωτογραφιών. Σε κάθε περίπτωση, η προσωπικότητα του νεογέννητου δεν μπορεί να εθίγη διότι ο ψυχικός και συναισθηματικός κόσμος του δεν είχε ακόμα σχηματισθεί αμέσως μετά τη γέννησή του και η αποτύπωση του προσώπου του σε μία φωτογραφία δε

δύνατο να έχει αρνητικές επιπτώσεις επί της μελλοντικής ανάπτυξής του» (απόφαση αριθ. 3049/1998).

11. Στις 22 Σεπτεμβρίου 1998, οι προσφεύγοντες άσκησαν έφεση. Στις 14 Σεπτεμβρίου 1999, το Εφετείο Αθηνών επικύρωσε την προσβληθείσα απόφαση. Έκρινε ειδικότερα ότι:

«(...) σύμφωνα με όσα μας διδάσκει η συνήθης πρακτική, η ηθική προσωπικότητα, ο συναισθηματικός κόσμος και η πνευματική ωριμότητα ενός νεογέννητου, ηλικίας μόνο μίας ημέρας, δεν έχουν αναπτυχθεί επαρκώς ώστε αυτό να νιώθει την επικαλούμενη προσβολή της προσωπικότητάς του και να υφίσταται ανισορροπία στον εσωτερικό του κόσμο (...)» (απόφαση αριθ. 7758/1999).

12. Στις 28 Αυγούστου 2002, οι προσφεύγοντες, εκπροσωπούμενοι από τον πρώτο εξ αυτών, άσκησαν αίτηση αναίρεσης. Εξέθεσαν στην αίτηση αναίρεσής τους την ηλικία του τέκνου τους κατά την περίοδο των πραγματικών περιστατικών καθώς και όλες τις σκέψεις του κατώτερου δικαστηρίου που το οδήγησαν να απορρίψει την έφεσή τους. Ο μοναδικός λόγος αναίρεσης που προέβαλαν αφορούσε την ερμηνεία των άρθρων 57 και 932 του Αστικού Κώδικα, όπως αυτή έγινε από το εφετείο. Κατά την άποψη των προσφευγόντων, η ερμηνεία αυτή προσέβαλε το άρθρο 2 του Συντάγματος και 8 της Σύμβασης. Ειδικότερα, οι προσφεύγοντες υποστήριζαν ότι το κριτήριο που χρησιμοποίησαν τα εθνικά δικαστήρια προκειμένου να καθορίσουν αν η εικόνα και, *a fortiori*, η προσωπικότητα ενός ατόμου, μπορούν να προστατευθούν, ερχόταν σε αντίφαση με το δικαίωμα στην «αξιοπρέπεια» και στην «προστασία της ιδιωτικής ζωής». Επιπλέον, ισχυρίζονταν ότι το εν λόγω κριτήριο θα μπορούσε να είναι και επικίνδυνο αν εφαρμοζόταν σε παιδιά με ειδικές ανάγκες. Η εικόνα τους και, *a fortiori*, η προσωπικότητά τους, δε θα προστατεύονταν καθώς δε θα μπορούσαν ποτέ να φθάσουν στο απαιτούμενο από τη νομολογία επίπεδο «πνευματικής ωριμότητας».

13. Στις 8 Ιουλίου 2004, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση αναίρεσης ως αόριστη. Βασιζόμενο στα άρθρα 118 και 566 § 1 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο έκρινε ότι οι προσφεύγοντες «δεν είχαν

διευκρινίσει στην αίτησή τους τα πραγματικά περιστατικά στα οποία βασίσθηκε το εφετείο για να απορρίψει την έφεσή τους (απόφαση αριθ. 990/2004).

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

14. Το άρθρο 2 του ελληνικού Συντάγματος προβλέπει:

«1. Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας.

2. Η Ελλάδα, ακολουθώντας τους γενικά αναγνωρισμένους κανόνες του διεθνούς δικαίου, επιδιώκει την εμπέδωση της ειρήνης, της δικαιοσύνης, καθώς και την ανάπτυξη των φιλικών σχέσεων μεταξύ των λαών και των κρατών.»

15. Τα εφαρμοστέα άρθρα του Αστικού Κώδικα προβλέπουν:

Άρθρο 34

«Κάθε άνθρωπος είναι ικανός να έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις.»

Άρθρο 35

«Το πρόσωπο αρχίζει να υπάρχει μόλις γεννηθεί και παύει να υπάρχει με το θάνατό του.»

Άρθρο 57

«Όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητά του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον (...) Αξίωση αποζημίωσης σύμφωνα με τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες δεν αποκλείεται.»

Άρθρο 59

«Στις περιπτώσεις των δύο προηγούμενων άρθρων το δικαστήριο με την απόφασή του, ύστερα από αίτηση αυτού που έχει προσβληθεί και αφού λάβει υπόψη το είδος της προσβολής, μπορεί επιπλέον να καταδικάσει τον υπαίτιο να ικανοποιήσει την ηθική βλάβη αυτού που έχει προσβληθεί. Η ικανοποίηση

συνίσταται σε πληρωμή χρηματικού ποσού, σε δημοσίευμα, ή σε οτιδήποτε επιβάλλεται από τις περιστάσεις.»

Άρθρο 914

«Όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει».

Άρθρο 919

«Όποιος με πρόθεση ζημίωσε άλλον κατά τρόπο αντίθετο προς τα χρηστά ήθη έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει.»

Άρθρο 932

«Σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Αυτό ισχύει ιδίως για εκείνον που έπαθε προσβολή της υγείας, της τιμής ή της αγνείας του ή στερήθηκε την ελευθερία του. Σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου η χρηματική αυτή ικανοποίηση μπορεί να επιδικαστεί στην οικογένεια του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης.»

16. Τα εφαρμοστέα άρθρα του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προβλέπουν:

Άρθρο 18

«Τα δικόγραφα που επιδίδονται από ένα διάδικο σε άλλον ή υποβάλλονται στο δικαστήριο πρέπει να αναφέρουν (...)

4) το αντικείμενο του δικογράφου, κατά τρόπο σαφή, ορισμένο και ευσύνοπτο (...))»

Άρθρο 566 § 1

«Το έγγραφο της αναίρεσης πρέπει να περιέχει τα στοιχεία που απαιτούνται κατά τα άρθρα 118 έως 120, να αναφέρει την προσβαλλόμενη απόφαση, τους λόγους της αναίρεσης, αίτηση για την αναίρεση, ολική ή εν μέρει της προσβαλλόμενης απόφασης και αίτηση για την ουσία της υπόθεσης.»

17. Σύμφωνα με την νομολογία του Αρείου Πάγου, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να αναφέρει ποιος είναι ο κανόνας δικαίου που παραβιάστηκε, σε τι συνίσταται η επικαλούμενη νομική πλημμέλεια, δηλαδή που έγκειται η παραβίαση κατά την ερμηνεία ή την εφαρμογή του εν λόγω κανόνα, καθώς επίσης και να

περιλαμβάνει την έκθεση των πραγματικών περιστατικών πάνω στα οποία στηρίχθηκε το Εφετείο για να απορρίψει την έφεση (Άρειος Πάγος αριθ. 372/2002 και 388/2002).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

18. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι η απόρριψη, από τον Άρειο Πάγο, της αίτησης αναίρεσής τους με την αιτιολογία ότι ήταν αόριστη, παραβίασε το δικαίωμά τους πρόσβασης σε δικαστήριο, όπως αυτό προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης. Το εν λόγω άρθρο έχει ως εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

A. Επιχειρήματα των διαδίκων

1. Η Κυβέρνηση

19. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται, καταρχήν, ότι η αίτηση αναίρεσης κηρύχθηκε απαράδεκτη λόγω του αόριστου χαρακτήρα της. Αν οι προσφεύγοντες είχαν διατυπώσει την αιτίασή τους με τρόπο σύμφωνο προς τους κανόνες παραδεκτού που διέπουν την άσκηση αναίρεσης, αυτή δε θα είχε απορριφθεί. Συνεπώς, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι προσφεύγοντες παρέλειψαν να εξαντλήσουν νόμιμα τα εθνικά ένδικα μέσα.

20. Επί της ουσίας, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι αποστολή του Αρείου Πάγου δεν είναι να επανεξετάζει τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης αλλά να αξιολογεί τη νομιμότητα της προσβληθείσας απόφασης. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι το ζήτημα του κατά πόσον ο κανόνας παραδεκτού που εφαρμόζει ο Άρειος Πάγος είναι αυστηρός ή όχι έχει καθαρά θεωρητική αξία. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, εκείνο που υπερισχύει στην παρούσα υπόθεση είναι ότι ο Άρειος Πάγος απλώς εφάρμοσε την πάγια νομολογία του ως προς τις προϋποθέσεις παραδεκτού μίας

αίτησης αναίρεσης. Ειδικότερα, σύμφωνα με τη νομολογία αυτή, όταν μία έφεση απορρίπτεται ως αβάσιμη, ήτοι μετά τη διεξαγωγή αποδείξεων από το κατώτερο δικαστήριο, το ανώτατο δικαστήριο απαιτεί ο ενδιαφερόμενος να εκθέτει στο δικόγραφο της αίτησης αναίρεσης τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης όπως αυτά έγιναν δεκτά από το κατώτερο δικαστήριο. Για την Κυβέρνηση, αυτή η έκθεση των πραγματικών περιστατικών είναι απαραίτητη προκειμένου ο Άρειος Πάγος να μπορεί, στη συνέχεια, να ασκήσει τον έλεγχο του επί της ερμηνείας ενός κανόνα δικαίου από το κατώτερο δικαστήριο. Η Κυβέρνηση θεωρεί εύλογο το γεγονός ότι ο αναιρεσείων υποχρεούται να εκθέτει τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης όπως αυτά έγιναν δεκτά από το εφετείο μετά τη διεξαγωγή των αποδείξεων. Σε αντίθετη περίπτωση, θα έπρεπε ο ίδιος ο Άρειος Πάγος να αναζητά τα πραγματικά περιστατικά που οδήγησαν το εφετείο σε μια εσφαλμένη ερμηνεία του εσωτερικού δικαίου.

2. Οι προσφεύγοντες

21. Οι προσφεύγοντες ανταπαντούν ότι ο κανόνας που εφάρμοσε ο Άρειος Πάγος αποτελεί ένα καθαρά νομολογιακό κατασκευάσμα το οποίο δεν προκύπτει από καμία διάταξη του εθνικού ή διεθνούς δικαίου. Προσθέτουν ότι η αίτηση αναίρεσής τους αποτελούσε ένα ένδικο μέσο που καθιστούσε περιττή την εκ νέου απόδειξη των πραγματικών περιστατικών. Προσθέτουν ότι όλα τα απαραίτητα έγγραφα, ήτοι η αγωγή τους και η έφεσή τους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων καθώς και οι σχετικές αποφάσεις του Πρωτοδικείου και του Εφετείου, περιέχονταν στο φάκελο της υπόθεσης ενώπιον του Άρειου Πάγου.

B. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

22. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, στην απόφασή του επί του παραδεκτού της προσφυγής, συνένωσε με την επί της ουσίας εξέταση την ένσταση που προέβαλε η Κυβέρνηση ως προς την εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων σε ό,τι αφορά την παρούσα αιτίαση.

23. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι αποστολή του είναι να εξετάσει εν προκειμένω αν ο τρόπος με τον οποίο ο Άρειος Πάγος απέρριψε το μοναδικό λόγο αναίρεσης που υπέβαλαν οι προσφεύγοντες, τους στέρησε, το δικαίωμά τους να εξετασθεί το βάσιμο της αίτησής τους. Ως προς τούτο, το Δικαστήριο θα εξετάσει την αναλογικότητα του επιβληθέντος περιορισμού σε σχέση προς τις απαιτήσεις της νομικής ασφάλειας και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης.

24. Εν προκειμένω, το ανώτατο ελληνικό δικαστήριο όρισε με πραιτοριανό τρόπο μία προϋπόθεση παραδεκτού σχετικά με τον αόριστο ή μη χαρακτήρα των λόγων αναίρεσης. Ο κανόνας αυτός υπόκειται, γενικώς, στις απαιτήσεις της νομικής ασφάλειας και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης. Όταν ο αναιρεσείων προσάπτει στο εφετείο μία λανθασμένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης εν σχέσει με τον κανόνα δικαίου τον οποίο εφάρμοσε, εύλογο είναι να απαιτείται από αυτόν να εκθέτει στην αίτηση αναίρεσής του τα πραγματικά περιστατικά τα οποία αποτελούν το αντικείμενο της αίτησής του. Σε αντίθετη περίπτωση, το ανώτατο δικαστήριο δε θα ήταν σε θέση να ασκήσει τον έλεγχο ακύρωσης σχετικά με την προσβαλλόμενη απόφαση. Θα ήταν μάλιστα υποχρεωμένο να προβεί σε εκ νέου απόδειξη των σχετικών πραγματικών περιστατικών και να τα ερμηνεύσει το ίδιο σε σχέση με τον κανόνα δικαίου που εφάρμοσε το εφετείο. Όμως αυτό δεν είναι δυνατόν να συμβεί διότι θα σήμαινε ότι απαιτείται από το ανώτατο δικαστήριο να διατυπώσει το ίδιο τους λόγους αναίρεσης, τους οποίους θα έπρεπε, στη συνέχεια, να εξετάσει. Εν ολίγοις, ο εφαρμοσθείς κανόνας εναρμονίζεται με την ιδιαιτερότητα του ρόλου του Αρείου Πάγου, ο έλεγχος του οποίου περιορίζεται στην τήρηση του δικαίου (βλέπε, προς την κατεύθυνση αυτή, *Μπρέχος κατά Ελλάδας* (déc.), no 7632/04, 11 Απριλίου 2006).

25. Εν τούτοις, στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δύσκολα θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η αίτηση αναίρεσης των προσφευγόντων υποχρέωνε τον Άρειο Πάγο να προβεί σε εκ νέου απόδειξη των πραγματικών περιστατικών. Κατά το Δικαστήριο, τρία στοιχεία πρέπει να ληφθούν υπόψη. Πρώτον, ο μοναδικός λόγος αναίρεσης αφορούσε αποκλειστικά την ερμηνεία, εκ μέρους του εφετείου, των εφαρμοστέων στην προκειμένη περίπτωση διατάξεων. Συνεπώς, η σύγχρονη έκθεση των πραγματικών περιστατικών, όπως αυτά αποδείχθηκαν ενώπιον του εφετείου, δεν ήταν αναγκαία προκειμένου το ανώτατο δικαστήριο να μπορέσει να ασκήσει τον δικαστικό έλεγχό του (βλέπε *Ευσταθίου και λοιποί κατά Ελλάδας*, αριθ. 36998/02, § 31, 27 Ιουλίου 2006).

26. Δεύτερον, τα καθοριστικά πραγματικά περιστατικά για την εξέταση της υπόθεσης ενώπιον του Αρείου Πάγου δεν ήταν ιδιαιτέρως περίπλοκα. Πράγματι, συνοψίζονταν σε ένα μόνο στοιχείο, ήτοι την ηλικία του νεογέννητου κατά τον χρόνο λήψης των επίδικων φωτογραφιών, και το στοιχείο αυτό προέκυπτε προδήλως από τις σκέψεις του εφετείου που εκτίθεντο στο δικόγραφο της αίτησης αναίρεσης (*Ζουμπουλίδης κατά Ελλάδας*, αριθ. 77574/01, § 29, 14 Δεκεμβρίου 2006).

27. Τέλος, η επίδικη απόφαση του εφετείου επισυναπτόταν στην αίτηση αναίρεσης. Ο ανώτατος δικαστής ήταν ως εκ τούτου σε θέση να ανατρέξει απρόσκοπτα στο κείμενο της προσβληθείσας απόφασης και να επαληθεύσει την ακρίβεια ενός απλού γεγονότος, το οποίο είχε παρατεθεί στο δικόγραφο της αίτησης αναίρεσης (βλέπε πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Ευσταθίου κατά Ελλάδας*, § 31).

28. Υπό αυτές τις συνθήκες, το Δικαστήριο εκτιμά ότι τα πραγματικά περιστατικά, όπως αυτά αποδείχθηκαν ενώπιον του εφετείου, περιήλθαν σε γνώση των ανώτατων δικαστών. Η κήρυξη του απαραδέκτου του επίμαχου μοναδικού λόγου αναίρεσης για τον λόγο ότι οι προσφεύγοντες «δεν είχαν διευκρινίσει στο δικόγραφό τους τα πραγματικά περιστατικά στα οποία είχε στηριχθεί το εφετείο για να απορρίψει την έφεσή τους», εντάσσεται σε μία υπερβολικά τυπολατρική προσέγγιση, η οποία εμπόδισε τους ενδιαφερομένους από το να τύχουν οι αιτιάσεις τους μιας επί του βασίμου εξέτασης εκ μέρους του Αρείου Πάγου (βλέπε, ως προς τούτο, *Běleš και λοιποί κατά Δημοκρατίας της Τσεχίας*, αριθ. 47273/99, § 69, CEDH 2002-IX, και *Zvolský και Zvolská κατά Δημοκρατίας της Τσεχίας*, αριθ. 46129/99, § 55, CEDH 2002-IX).

Συνεπώς, το Δικαστήριο απορρίπτει την προκαταρκτική ένσταση την ελκόμενη από τη μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων που προέβαλε η Κυβέρνηση και διαπιστώνει την παραβίαση το άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 8 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

29. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται για προσβολή του δικαιώματος του τέκνου τους για σεβασμό της ιδιωτικής ζωής λόγω της απόρριψης της αγωγής αποζημίωσης που άσκησαν από τα δικαστήρια της ουσίας. Ειδικότερα, αντικρούουν τον λόγο που προέβαλαν τα δικαστήρια της ουσίας, ήτοι ότι η πνευματική ωριμότητα του υιού τους, ηλικίας μόλις μίας ημέρας, δεν είχε σχηματισθεί επαρκώς ώστε να έχει νιώσει την επικαλούμενη προσβολή της προσωπικότητάς του. Επικαλούνται το άρθρο 8 της Σύμβασης, διάταξη της οποίας τα εφαρμοστέα τμήματα έχουν ως εξής:

«1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής του(...).

2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξει επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αυτή προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον διά την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.»

A. Επιχειρήματα των διαδίκων

1. Η Κυβέρνηση

30. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει καταρχήν ότι οι προσφεύγοντες δεν επικαλέστηκαν, ούτε ρητά ούτε κατ'ουσίαν, την παραβίαση του άρθρου 8 κατά τη διαδικασία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Δεν έδωσαν ως εκ τούτου στις εθνικές αρχές τη δυνατότητα να θεραπεύσουν την επικαλούμενη παραβίαση. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί επιπλέον την εφαρμογή του άρθρου 8 στην προκειμένη περίπτωση. Ισχυρίζεται ότι δεν διατέθηκαν οι επίμαχες φωτογραφίες και, συνεπώς, δε διακυβεύτηκε η «ιδιωτική ζωή» του υιού των προσφευγόντων.

31. Επί της ουσίας, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι πρόθεση του φωτογράφου ήταν μόνο η πώληση των φωτογραφιών του νεογέννητου στους γονείς του και όχι η ευρεία διάθεσή τους. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, το στοιχείο αυτό αποδεικνύει ότι εν προκειμένω δεν υπήρξε εμπορική εκμετάλλευση της εικόνας του νεογέννητου. Η Κυβέρνηση συμπεραίνει ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, το δικαίωμα του υιού των προσφευγόντων στην ιδιωτική ζωή δεν εθίγη. Επιπλέον, προσθέτει στο σημείο αυτό ότι είναι ευνόητο ότι η πνευματική ωριμότητα ενός νεογέννητου, ηλικίας μόλις μίας ημέρας, δεν είναι επαρκώς σχηματισμένη ώστε αυτό να μπορεί να νιώσει την επικαλούμενη προσβολή της προσωπικότητάς του.

2. Οι προσφεύγοντες

32. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η προσέγγιση των εθνικών δικαστηρίων σε ό,τι αφορά την προστασία της προσωπικότητας του τέκνου τους είναι επικίνδυνη. Ειδικότερα, ισχυρίζονται ότι αν η αντίληψη από ένα άτομο μίας πιθανής προσβολής της εικόνας του και, *a fortiori*, της προσωπικότητάς του αποτελούσε

προϋπόθεση της δικαστικής προστασίας του, η αξιοπρέπεια και η ακεραιότητα ορισμένων κατηγοριών ατόμων θα τίθετο στην περίπτωση αυτή σε κίνδυνο.

B. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

1. Επί των προκαταρκτικών ενστάσεων

33. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι στην απόφασή του επί του παραδεκτού της προσφυγής με ημερομηνία 6 Σεπτεμβρίου 2007, έχει ήδη καταλήξει ότι οι προσφεύγοντες είχαν επικαλεστεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων το δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και ότι είχαν εξαντλήσει τα εθνικά ένδικα μέσα όσον αφορά την αιτίαση την ελκόμενη από το άρθρο 8 της Σύμβασης. Κατέληξε επιπλέον ότι το άρθρο 8 έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση. Ως εκ τούτου, δε θεωρεί αναγκαίο να προβεί για δεύτερη φορά στην εξέταση των ενστάσεων που προέβαλε η Κυβέρνηση.

Πρέπει επομένως να απορριφθούν οι εν λόγω ενστάσεις.

2. Επί της ουσίας

α) Επί της εμβέλειας της υπόθεσης

34. Το Δικαστήριο θεωρεί καταρχήν αναγκαίο να περιορίσει την εμβέλεια της παρούσας υπόθεσης. Πράγματι, δεν μπορεί να απαντήσει στο γενικό ερώτημα που έθεσαν οι προσφεύγοντες σχετικά με το αν η αναγνώριση μίας ενδεχόμενης προσβολής του δικαιώματος ενός ατόμου στην εικόνα προϋποθέτει το εν λόγω άτομο να έχει συνείδηση της προσβολής αυτής. Αποστολή του είναι να καθορίσει αν η λήψη των επίμαχων φωτογραφιών χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεση των γονιών του και η διατήρηση των αρνητικών μπορεί να έθιξε το δικαίωμα του νεογέννητου στην ιδιωτική ζωή, δικαίωμα το οποίο καθιερώνει το άρθρο 8 της Σύμβασης. Συνεπώς, η παρούσα υπόθεση θέτει το ερώτημα της επαρκούς προστασίας της ιδιωτικής ζωής του υιού των προσφευγόντων από τα εθνικά δικαστήρια.

35. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι παρόλο που αντικείμενο του άρθρου 8 είναι κυρίως να προφυλάσσει το άτομο από τις αυθαίρετες επεμβάσεις των δημόσιων εξουσιών, ωστόσο δεν αρκείται στο να επιβάλλει στο Κράτος να απέχει από παρόμοιες επεμβάσεις: σε αυτή την αρνητική υποχρέωση προστίθενται και θετικές υποχρεώσεις οι οποίες είναι συνυφασμένες με τον πραγματικό σεβασμό της ιδιωτικής

ή οικογενειακής ζωής. Μπορεί να απαιτήσουν τη θέσπιση μέτρων με σκοπό το σεβασμό της ιδιωτικής ζωής μέχρι και στις σχέσεις των ατόμων μεταξύ τους. Τούτο ισχύει ομοίως για την προστασία του δικαιώματος στην εικόνα από την εκ μέρους τρίτων κατάχρηση (*Von Hannover κατά Γερμανίας*, αριθ. 59320/00, § 57, CEDH 2004-V).

36. Το όριο μεταξύ των θετικών και αρνητικών υποχρεώσεων του Κράτους ως προς το άρθρο 8 δεν προσφέρεται για ένα σαφή ορισμό. Ωστόσο, οι εφαρμοστέες αρχές είναι συγκρίσιμες. Ειδικότερα, και στις δύο περιπτώσεις, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η δίκαιη ισορροπία που πρέπει να υφίσταται μεταξύ του γενικού συμφέροντος και των συμφερόντων του ατόμου, με το Κράτος να απολαμβάνει διακριτικής ευχέρειας ως προς τούτο (*Von Hannover κατά Γερμανίας*, *loc.cit*).

37. Επιπλέον, το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι εν προκειμένω ο υιός των προσφευγόντων δεν εκτέθηκε εκουσίως ή ακουσίως στο φακό ενός φωτογράφου μέσα στα πλαίσια μίας δραστηριότητας που μπορεί να καταγραφόταν ή θα εκτίθετο δημοσίως. Αντιθέτως, οι φωτογραφίες ελήφθησαν σε ένα χώρο όπου είχαν πρόσβαση μόνο οι γιατροί και οι νοσοκόμες της κλινικής Ι. και η εικόνα του νεογέννητου, η οποία ελήφθη εκ προθέσεως από τον φωτογράφο, αποτελούσε το μοναδικό θέμα των επίμαχων φωτογραφιών.

β) Οι γενικές αρχές

38. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι τα επιχειρήματα της Κυβέρνησης επικεντρώνονται γύρω από το γεγονός ότι εν προκειμένω δεν υπήρξε διάθεση των επίμαχων εικόνων αλλά μόνο αναπαραγωγή τους με σκοπό την πώλησή τους στους γονείς του νεογέννητου. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ως εκ τούτου ότι εφόσον δεν υπήρξε διάθεση των επίδικων εικόνων, δεν μπορεί να υπήρξε προσβολή της προσωπικότητας του νεογέννητου. Το Δικαστήριο πρέπει, συνεπώς, να εξετάσει το ερώτημα σχετικά με το αν υπήρξε προσβολή του δικαιώματος του υιού των προσφευγόντων στην προστασία της ιδιωτικής ζωής, δεδομένου ότι, εν προκειμένω, οι επίδικες εικόνες δε διατέθηκαν. Ως προς τούτο, είναι αναγκαίο το Δικαστήριο να ενσκήψει στο περιεχόμενο του δικαιώματος στην εικόνα, δεδομένου μάλιστα ότι μέχρι σήμερα η νομολογία έχει εξετάσει ζητήματα που αφορούν κυρίως τη διάδοση φωτογραφιών, είτε πρόκειται για πολιτικά και δημόσια πρόσωπα (*Schüssel κατά Αυστρίας* (déc.), no 42409/98, 21 Φεβρουαρίου 2002 και *Von Hannover κατά*

Γερμανίας, no 59320/00, § 50, CEDH 2004-V, αντιστοίχως), ή για απλούς ανθρώπους *Sciacca κατά Ιταλίας*, no 50774/99, § 28, CEDH 2005-I).

39. Γενικά, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η νομολογία αναγνωρίζει ότι η ιδιωτική ζωή αποτελεί μία ευρεία έννοια η οποία δεν προσφέρεται για εξαντλητικό ορισμό. Η έννοια αυτή περιλαμβάνει ομοίως το δικαίωμα στην ταυτότητα (*Wisse κατά Γαλλίας*, αριθ. 71611/01, § 24, 20Δεκεμβρίου 2005) και εκείνο στην προσωπική ανάπτυξη, είτε με τη μορφή της ανάπτυξης της προσωπικότητας (*Christine Goodwin κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], αριθ. 28957/95, § 90, CEDH 2002-VI) ή υπό το πρίσμα της ατομικής αυτονομίας, έννοια η οποία αντικατοπτρίζει μία σημαντική αρχή στην οποία στηρίζεται η ερμηνεία των εγγυήσεων του άρθρου 8 (*Evans κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], αριθ. 6339/05, § 71, CEDH 2007-..., *Pretty κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, αριθ. 2346/02, § 61, CEDH 2002-III).

40. Η εικόνα ενός ατόμου αποτελεί ένα από τα κύρια γνωρίσματα της προσωπικότητάς του δεδομένου ότι εκφράζει την ιδιαιτερότητά του και του επιτρέπει να διαφοροποιείται από τους ομοίους του. Το δικαίωμα του ατόμου στην προστασία της εικόνας του αποτελεί ως εκ τούτου ένα από τα βασικά στοιχεία της προσωπικής ανάπτυξής του και προϋποθέτει κατά κύριο λόγο τον έλεγχο αυτής από το άτομο. Αν ο έλεγχος της εικόνας του συνεπάγεται στην πλειοψηφία των περιπτώσεων τη δυνατότητα, για το άτομο, να αρνηθεί τη διάδοση της εικόνας του, συμπεριλαμβάνει συγχρόνως το δικαίωμα του καθενός να αντιτεθεί στη λήψη, διατήρηση και αναπαραγωγή αυτής από τρίτους. Πράγματι, δεδομένου ότι η εικόνα αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικά που συνδέονται με την προσωπικότητα του καθενός, η πραγματική προστασία της προϋποθέτει, καταρχήν και υπό συνθήκες παρόμοιες με την προκειμένη υπόθεση (βλέπε πιο πάνω παράγραφο 37), τη συναίνεση του ατόμου από τη στιγμή της λήψης της και όχι μόνο από τη στιγμή της πιθανής διάθεσης της εικόνας στο ευρύ κοινό. Στην αντίθετη περίπτωση, ένα βασικό γνώρισμα της προσωπικότητας θα μπορούσε να βρίσκεται στην κατοχή τρίτων χωρίς ο ενδιαφερόμενος να μπορεί να ελέγξει την ενδεχόμενη μετέπειτα χρήση του.

γ) Η εφαρμογή των αρχών στην προκειμένη περίπτωση

41. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει καταρχήν ότι σε ό,τι αφορά της συνθήκες λήψης των επίμαχων φωτογραφιών, οι προσφεύγοντες δεν έδωσαν σε καμία στιγμή τη συναίνεσή τους ούτε στη διεύθυνση της κλινικής ούτε στον ίδιο τον φωτογράφο για να τις τραβήξει. Θα πρέπει σε αυτό το σημείο να επισημανθεί ότι ο

υιός των προσφευγόντων δεν ήταν ούτε δημόσιο πρόσωπο ούτε πρόσωπο της επικαιρότητας, γεγονός που θα μπορούσε, υπό ορισμένες συνθήκες, να αιτιολογήσει, με σκοπό την εξυπηρέτηση του γενικού συμφέροντος, τη λήψη της φωτογραφίας του εν αγνοία του και χωρίς τη συγκατάθεσή του (βλέπε *Krone Verlag GmbH & Co. KG κατά Αυστρίας*, αριθ. 34315/96, § 37, 26 Φεβρουαρίου 2002). Αντιθέτως, το ενδιαφερόμενο πρόσωπο ήταν ανήλικο και υπεύθυνοι για τη διαχείριση του δικαιώματός του στην προστασία της εικόνας ήταν οι γονείς του. Συνεπώς, η προηγούμενη άδεια των προσφευγόντων για τη λήψη της εικόνας του υιού τους ήταν απαραίτητη προκειμένου να διευκρινισθεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο αυτή θα χρησιμοποιείτο. Ωστόσο, η διοίκηση της κλινικής I., αντί να λάβει τη συναίνεση των προσφευγόντων, επέτρεψε μάλιστα στον εν λόγω φωτογράφο να εισχωρήσει στη μονάδα αποστείρωσης προκειμένου να τραβήξει τις επίδικες εικόνες, χώρο στον οποίο η πρόσβαση επιτρεπόταν μόνο στους γιατρούς και τις νοσοκόμες της κλινικής.

42. Επιπλέον, το Δικαστήριο θεωρεί μη αμελητέο το γεγονός ότι ο φωτογράφος μπόρεσε να διατηρήσει τα αρνητικά των επίδικων φωτογραφιών, παρά το ρητό αίτημα των προσφευγόντων, οι οποίοι ασκούσαν γονική μέριμνα, να τους παραδοθούν τα εν λόγω αρνητικά. Είναι αλήθεια ότι οι φωτογραφίες απεικόνιζαν μόνο το νεογέννητο ανφάς. Ως εκ τούτου, δεν απεικόνιζαν τον υιό των προσφευγόντων σε μία κατάσταση που θα μπορούσε να θεωρηθεί εξευτελιστική ή, εν γένει, ικανή να προσβάλλει την προσωπικότητά του. Εν τούτοις, το κυρίαρχο στοιχείο στην προκειμένη περίπτωση δεν είναι η ανώδυνη ή μη απεικόνιση του υιού των προσφευγόντων στις επίδικες φωτογραφίες, αλλά το γεγονός ότι ο φωτογράφος τις διατήρησε χωρίς να λάβει τη συγκατάθεση των προσφευγόντων. Η εικόνα του νεογέννητου παράμεινε ως εκ τούτου στην κατοχή του φωτογράφου υπό πανομοιότυπη μορφή και μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο μίας μεταγενέστερης εκμετάλλευσης, αντίθετης προς τη βούληση του ενδιαφερομένου και/ή των γονέων του (βλέπε, *mutatis mutandis*, *P.G. και J.H. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, αριθ. 44787/98, § 57, CEDH 2001-IX).

43. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, κατά την εξέταση της προκειμένης υπόθεσης, τα εθνικά δικαστήρια δεν έλαβαν υπόψη την απουσία συναίνεσης εκ μέρους των προσφευγόντων όσον αφορά τόσο τη λήψη της φωτογραφίας του υιού τους όσο και τη διατήρησή, από τον φωτογράφο, των αρνητικών των φωτογραφιών που τράβηξε. Έχοντας υπόψη τα στοιχεία αυτά, το Δικαστήριο εκτιμά ότι τα ελληνικά

δικαστήρια δεν εγγυήθηκαν επαρκώς, εν προκειμένω, το δικαίωμα του τέκνου τους στην προστασία της ιδιωτικής ζωής.

Ως εκ τούτου, υπήρξε παραβίαση ου άρθρου 8 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

44. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

45. Οι προσφεύγοντες αξιώνουν από κοινού 36.000 ευρώ για την ηθική βλάβη που υπέστησαν εν προκειμένω.

46. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει το αίτημα αυτό και υποστηρίζει ότι το επιδικαστέο ποσό δεν μπορεί να υπερβεί τα 5.000 ευρώ.

47. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν μία βέβαιη ηθική βλάβη, λόγω της προσβολής του δικαιώματός τους για πρόσβαση σε δικαστήριο και της προσβολής του δικαιώματος του τέκνου τους στην ιδιωτική ζωή, την οποία δεν αποζημιώνουν επαρκώς οι διαπιστώσεις της παραβίασης της Σύμβασης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, επιδικάζει από κοινού στους προσφεύγοντες 8.000 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

48. Οι προσφεύγοντες δεν προβάλλουν κάποιο αίτημα για έξοδα και δικαστική δαπάνη. Συνεπώς, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δε συντρέχει λόγος να τους επιδικάσει κάποιο ποσό για την αιτία αυτή.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

49. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Απορρίπτει* τις προκαταρκτικές ενστάσεις που προέβαλε η Κυβέρνηση.

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 8 της Σύμβασης.

4. *Αποφαίνεται*

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει από κοινού στους προσφεύγοντες, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 8.000 (οκτώ χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

5. *Απορρίπτει* ομόφωνα το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 15 Ιανουαρίου 2009 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren Nielsen

Γραμματέας

(υπογραφή)

Nina Vajić

Πρόεδρος